

ÅRSBERETNING FOR SORØ BEVARINGSFORENING FOR PERIODEN 31. MARTS 2022 – 31. MARTS 2023

1. Bestyrelsen

Ved sidste generalforsamling blev bestyrelsen genvalgt, og ved det konstituerende møde den 4. april 2022 hos Klaus Rostgaard blev tillidsposterne besat med de samme personer som før. I den forgangne periode er det derfor Helge Torm som formand, Klaus Rostgaard som kasserer, Flemming Bruun som sekretær, og Ellen Williams, Thomas Bertelsen og Anders Herbo som ordinære medlemmer samt Gregers Steendahl som suppleant, der har stået i spidsen for foreningen.

Bestyrelsen har desuden holdt møder den 5. september 2022 hos formanden og den 16. januar i år hos Klaus.

2. Medlemsaktiviteter

Ved generalforsamlingen den 31. marts 2022. Foredrag i ord og billeder v/fhv. landskabschef Henning Fischer om "Bydelen Frederiksberg".

Ca. 25 medlemmer overværede foredraget, som på glimrende vis oprullede bydelens historie fra oprindelsen til nutiden.

Søndag den 12. juni 2022 kl. 14. Rundvisning i Sorø by med fokus på gadeporte.

Inspireret af Peter Olsens fremhævelse af gadeportene i Sorø ved hans foredrag ved generalforsamlingen i 2020 og ny snak om emnet ved generalforsamlingen i 2022. Desværre var interessen ikke synderlig stor, da det kom til stykket. Under 10 deltagere gik med formanden rundt på Torvet og i Storgade for at tage udvalgte porte i øjensyn.

Søndag den 25. september 2022 kl. 14.00 på Ankerhus, Slagelsevej 72.

Rundvisning i Magdalene Lauridsens Mindestuer i villaen nær Pedersborg Sø v/Thomas Aagren fra foreningen Det historiske Ankerhus.

Som i efteråret 2021 var der stor interesse for arrangementet. Der kom over 30, både medlemmer og ikke-medlemmer i en skøn blanding.

Desværre var det også sidste gang, det kunne lade sig gøre, for villaen blev senere på efteråret tømt for effekter m.v., så de museumsplaner, der var, er ikke længere gangbare. Heldigvis er rummene blevet gennemdokumenteret og vigtige effekter hjemtaget af Museum Vestsjælland, ligesom arkivalier findes i kopi på Sorø Lokalhistoriske Arkiv.

Men det er et stort, kulturhistorisk tab for Sorø, at det særlige miljø, der fandtes i Magdalene Eriksens stuer og kælder nu er en saga blot.

Søndag den 2. oktober 2022 kl. 14.00. Fremvisning af Hotel Postgården, Storgade 25.

I anledning af noget-nær-afslutningen på den gennemgribende reovering af det gamle Hotel Postgården på Storgade 25 og som indslag i Arkitekturens Dag for 2022 med temaet "stedsans" afholdt vi et besøg på stedet med medejere og bygherre Thomas Petersen som

vært. Ude i gården fik deltagerne information om projektet, og foreningens formand fik efter et historisk rids mulighed for at takke Thomas Petersen for hans gode og bevaringsvenlige indsats, ligesom byplanlægger Ellen Sloth, Sorø Kommune, takkede Thomas Petersen for godt samarbejde i sagsforløbet. Alt i alt en vellykket eftermiddag.

Ca. 30 medlemmer og få ikke-medlemmer var mødt op.

Søndag den 19. marts 2023 kl. 13. Rundvisning i Sorø Klosterkirke og Sorø Akademi.

Med Korsør Bevaringsforening som hovedaktør hægtede vi os på dette arrangement og gav – med ret kort varsel – vore medlemmer tilbuddet. Vi var nok en 8 stk. fra Sorø og 30 fra Korsør, der fulgte med guiden, fhv. lektor Per Højland, rundt i den nyrestaurerede kirke såvel som i Akademiets hovedbygning. Det var en både oplysende og fornøjelig formidling. Der sluttedes af med kaffebord på Café Tre Konger i Østergade. Et godt mix af kulturoplevelse og socialt samvær.

3. Bevaringssager

Generelt set gælder det, at der har hersket en usædvanlig travlhed på feltet, og det gælder både de store linjer og de konkrete detaljer. Foreningen har løbende igennem medlemsbrevene orienteret ret fyldigt om de pågældende spørgsmål. I beretningen her vil vi der derfor blot give en mere summarisk oversigt.

A. Plansager

a. Vedels Have ved Søgade

Sidst i februar 2022 gjorde vi indsigelse imod det påtænkte byggeri på hjørnet af Søgade og alléen derfra ind til Akademihaven. Stiftelsen Sorø Akademi ville bygge to fløje dér foran Villereden.

I lokalplanen SK 71, der 22. april 2022 er vedtaget af byrådet, tillades dette byggeri. Kun med hensyn til indgangspartier til boligerne er vi blevet imødekommet på den måde, at de skal være i facaderne ud mod vejene og ikke på ”gårdsiden”. Om vinduesløsningerne er justeret i retning af traditionel udformning, kan man være skeptisk.

b. Amtsgården ved Slagelsevej

Kort efter generalforsamlingen i marts 2022 fulgte der besked om endelig vedtagelse af Lokalplan SK 69, Boligområdet ved Slagelsevej, d.v.s. nyt byggeri i den gamle amtmandshave. Vi protesterede voldsomt i høringsfasen, men der blev ikke lyttet til indvendingerne imod hård udnyttelse af det smukke areal. P.t. ligger det hen som en byggeplads med sølle træer tilbage. De overlever næppe heller.

c. Villakvarteret nordvest for bymidten og nord for Slagelsevej

En gennem længere tid varm kartoffel, planerne for ombygning af den bevaringsværdige logebygning på Trautnersvej 24, blev i foråret 2022 ekstra hed, da diskussionen gik på, om

kommunen kunne tillade en særlig indretning af huset (opdeling i boliger vandret) uden at det også blev muligt for alle andre villaejere i samme kvarter.

I "Bemærkninger til kommuneplantillæg nr. 6 til Sorø Kommuneplan 2019 – i forhøring til og med dags dato" af 18. maj 2022 gjorde vi kommunen opmærksom på det ønskelige i behovet for en såkaldt bevarende lokalplan for området.

Det korte og det lange er, at kommunen nu er sindet på at lave en sådan lokalplan, men den geografiske afgrænsning er ikke fastlagt helt endnu, idet kommunen overvejer at inddrage dele af villakvarteret nord for Slagelsevej, nu man er i gang.

Til den ende har formanden og Helle Ålsbøl, Museum Vestsjælland, sammen med byplanarkitekt Ellen Sloth i begyndelsen af dette år foretaget et par rekognosceringer (12. januar og 6. februar) i det nordlige villakvarter med henblik på udpegning af sammenhængende, bevaringsværdige kvarterer.

d. Handleplan for Ankerhus

Fremtiden for Ankerhus blev et væsentligt emne at forholde sig til, efter at den nuværende ejer opgav sine planer om indretning af bygninger til nye undervisningsformål og lod et developerfirma, Innovater, give forslag til anden udnyttelse af det store areal med bygninger af forskellig alder og værdi.

Den 22. december 2022 indsendte vi til kommunen kommentarer under overskriften: "Vedr.: Helhedsplan og videre tiltag for Ankerhus".

I bemærkningerne, hvor vi fremhæver stedets store kulturhistoriske betydning, slår vi til lyd for bevaring af flere historiske bygninger end forudsat på dette tidspunkt, ligesom vi tager afstand fra den ret massive udnyttelse til nyt boligbyggeri og sågar et supermarked i områdets sydvestligste hjørne. Det er svært at se, hvorledes den historiske fortælling, som området byder på, og dets smukke, parkagtige karakter kan overleve en sådan bebyggelsesplan!

Ang. skæbnen for Magdalene Lauridsens mindestuer henvises til afsnit under medlemsaktiviteter.

I løbet af sommeren kan vi forvente et forslag til lokalplan, og så får vi en ny debatrunde med mulighed for indsigelser, men da er løbet vel nok kørt.

e. Solcelleanlæg ved Vedde.

Af bygherre, Better Energy, er foreningen prisværdigt meget tidligt blevet forespurgt om vores holdning til dette omfattende anlæg. Efter et par besigtigelser på stedet, hvor der ligger to ældre og mere eller mindre bevaringsværdige bondegårde, har jeg peget på stuehuset til gården på Veddevej 46 (det er grundmuret i historicistisk stil, ca. 1890) som bevaringsværdigt, men ingen bygninger ser dog ud til at overleve.

Der har indtil 1. marts været en høring om ny lokalplan og kommuneplantillæg for solcelleanlæg ved Vedde i Sorø Kommune samt tilhørende miljøvurderingsrapport og

udkast til §25-tilladelse, men uden indsendelse af svar fra vores side.

I denne sag har vi haft god kontakt til den lokalhistorisk kyndige Niels G. Sørensen, Vedde.

B. Byggesager

a. Logebygningen på Trautnersvej

Sagen trækker i langdrag på grund af uafklarethed omkring søbyggelinjen. Sagen er nu til behandling i Naturklagenævnet.

b. Storgade 40

Sidste år foretoges en underlig vinduesudskiftning i det bevaringsværdige forhus. Der skal iflg. lokalplanen være dannebrogsvinduer med lodpost og tværpost, men vinduerne havde en "snydetværpost". Vi påtalte det overfor byplanarkitekten, som gjorde ejer opmærksom på miseren. I sidste uge kunne formanden med glæde fastslå, at nye og lokalplanrespekterende vinduer var isat. Det er dog en begrænset succes, for det bedste havde jo været, at de gamle vinduer, fra midten af 1800-tallet, var blevet sat i stand og forsynet med forsatsvinduer.

c. Storgade 12

Forhus er opført i 1879 som hovedsæde for Sorø Spare- og Laanekasse efter tegninger af arkitekt Nissen. Siden har der været sagførerkontor og fysioterapi. Planer for indretning af flere boliger i hele forhuset, bl.a. i tagetagen, ville medføre hele seks kviste dér ud til gaden. Andre steder kan man nøjes med mindre, så vi plæderede for det, og sagen er endt med den salomoniske løsning, at der kun bliver fire kviste.

d. Planer om nedrivning af tre bevaringsværdige bygninger på Kolonivej i Filadelfia.

Som høringsberettiget part fik vi sidst på året 2022 besked om planer fra ejers side om nedrivning af hele tre store bygninger, for et par år siden udpeget som bevaringsværdige af Sorø kommune og af stor betydning for opfattelsen af Filadelfia-området som kulturmiljø, en status også fik for ikke mange år siden.

Vi sendte indsigelse vedr. nedrivningerne den 20. december 2022, og til vores store tilfredshed ville Sorø kommunes udvalg for natur, teknik og plan ikke give ejer den søgte tilladelse. Det blev besluttet den 1. februar 2023 under indtryk af protester fra flere sider. Der står sagen nu.

Supplerende bemærkninger

Som det turde fremgå af beretningen, har der været tale om en særdeles stofrig periode. Sagerne er så at sige væltet ind over vores bord. Vi søger at reagere på dem så vidt muligt, men må erkende, at vi ikke orker at kommentere på alt.

Således har vi ikke ytret os officielt i forbindelse med det påtænkte nybyggeri på hjørnet af Frederiksvej og Dalsgaards Allé eller vedrørende planerne om nyt byggeri lige nord for jernbanelegemet ved Sorø Station.

Tavsheden betyder ikke, at vi finder projekterne strålende, tværtimod.

4. Bygningskulturgruppen

Den i januar 2022 indførte bygningskulturgruppe, der består af repræsentanter for Sorø kommune, Sorø Bevaringsforening og Museum Vestsjælland, har holdt møder på Sorø rådhus den 12. maj, 1. september og 10. november 2022 samt 9. februar 2023.

Ved møderne drøftes aktuelle bevaringssager, hvad enten det drejer sig om sager af planlægningsmæssig karakter som forslag til lokalplaner eller om konkrete byggesager. Møderne er meget nyttige som et forum til gensidig oplysning og afklaring af "stridsspørgsmål".

5. Landsforeningen

Årsmødet lørdag den 7. maj 2022 på Værkerne.

Som noget ganske ekstraordinært var Sorø Bevaringsforening vært for Landsforeningens årsmøde for 2022. Det indebar, at vi skulle planlægge indslagene i programmet udover generalforsamlingen, ligesom vi skulle stå for alt det praktiske, herunder bispisning, ved de dele af årsmødet, inkl. generalforsamling, der foregik på Værkerne.

Jeg tror, jeg roligt kan sige, at alting klappede, som det skulle. Vi har i al fald kun fået ros fra landsforeningen og deltagere for afviklingen. Men det kunne ikke være sket uden en stor indsats fra mine kolleger i bestyrelsen.

Relationer

Som tidligere har lokalforeningens formand i beretningsåret været aktiv i Landsforeningen både som formand for Frednings- og bevaringsudvalget og som – på 15. år – redaktør af bladet by&land.

6. Andet

Søndag den 5. februar i år afholdt vores naboforening mod øst, Bygningskultur Ringsted, og økosamfundet Hallingelille nord for Ringsted "Temadag om Bæredygtig Bygningskultur", et arrangement støttet af Realdania.

Formanden deltog og fik ved den lejlighed hilst på Ringsteds formand, Erik Julius Petersen, og flere af de andre deltagere, for hvem bæredygtighed ikke bare er fraser, men konkrete tiltag indenfor byggeri og boligindretning.

Tak!

Til sidst vil jeg takke bestyrelsen for et godt og heldigvis også fornøjeligt samarbejde. Desuden vil jeg takke medlemmerne for deres støtte til bevaringssagen – den betyder mere end I tror! – og takke pressen for god forhåndstale af vore arrangementer. Og tak til alle samarbejdspartnere.

På bestyrelsens vegne

Helge Torm

formand

Sorø den 29. marts 2023